

I 460-1 Informatieblad vogels en vleermuizen

Voorzieningen voor vogels, wegvangen van duiven

Om overlast door duiven en kraaien zoveel mogelijk te voorkomen zonder dat andere vogels en vleermuizen er onder lijden, treft u hieronder informatie aan voor het treffen van de juiste voorzieningen! Voor alle duidelijkheid is ook aangegeven welke voorzieningen niet of minder effectief zijn.

Vogels en vleermuizen

Uilen

Omdat uilen graag in gebouwen huizen is het probleem de uilen binnen te laten en duiven en kraaien er buiten te houden. Voor dit doel worden uilekasten geplaatst. Schetsen zijn verkrijgbaar bij de Monumentenwacht.

- Deze kasten moeten goed aansluiten op een muurluik of dakkapel. In verband met het licht, waardoor duiven worden aangetrokken wordt soms nog een koker van 15 x 15 cm op de vliegopening geplaatst.
- In het algemeen is het moeilijk uilen in de kasten te krijgen. Maak de kast en de koker van oud hout en deponeer zonodig in de kast oude uileballen.
- Als op de lange duur blijkt dat er wel duiven in komen maar geen uilen, is het beter de kast weg te halen.
- De plaatsing van uilekasten dient steeds in overleg met de plaatselijk vogelbescherming te geschieden.

Gierzwaluwen

- Om nestgelegenheid te bevorderen kunnen gierzwaluwdakpannen worden aangebracht, minstens 10 stuks in verband met het broeden in kolonies. Ook aangepaste ventilatiepannen kunnen hiervoor dienen.
- Breng deze dakpannen bij voorkeur aan in steile dakvlakken met een vrije valruimte van circa 3 tot 4 meter.
- Verder kunnen sleuven worden gemaakt bij kroonlijsten aan de onderzijde van de omkasting.
- Voor muren zijn speciale neststenen verkrijgbaar, die ingemetseld kunnen worden.
- Bij mansardekappen en kappen met plat, zit op de overgang van het flauwhellende dakvlak of plat met het steile met pannen gedekte dakvlak vaak een overstekende boeideel. Deze blijkt een uitstekende nestgelegenheid te zijn.
- Let er bij renovaties op dat hier voldoende ruimte overblijft. Juist de steile helling maakt voor de gierzwaluwen een vrije val mogelijk om op de vleugels te komen.

Kraaien

- Kautjies nestelen graag in (gesleepte) schoorstenen. De grote hoeveelheid condenswater van gasgestookte installaties zoekt andere wegen, waardoor de zogenaamde lekkages ontstaan die geen loodgieter kan vinden.
- Bij schoorsteenpotten of pijpen kan een boldraadrooster worden geplaatst. Als dit niet gaat, afdekken met zwaar kopergaas 1,2 mm of gepuntlast r.v.s.gaas.
- De zwarte kraai is verantwoordelijk voor de soms ongelooflijke nestvorming in torens en op kerkzolders. Daarom is het raadzaam om deze vervuiling tegen te gaan door alles zorgvuldig en zwaar uit te gazen.

- Het uitgazen dient zorgvuldig te gebeuren omdat de ervaring heeft geleerd dat kraaien anders het gaas kapot trekken! De nestvorming levert ook een verhoogd brandgevaar op. Met takken komen tevens kevers en mijten het gebouw binnen. De genoemde insecten komen vaak op eigen kracht of met de wind een gebouw binnen, aangetrokken door de vaak stinkende uitwerpselen van de kraaien.

Vleermuizen

- Vleermuizen huizen 's zomers graag in oude gebouwen. Ze overwinteren in ijskelders, forten en mergelgroeven. Om binnen te komen is een spleet ter grootte van een brievenbus al voldoende.
- Let bij het uitgazen erop dat voldoende spleten, ook aan de dakvoet voor vleermuizen overblijven om binnen te komen.
- Bij een noodzakelijk geachte behandeling tegen houtaantasting, moet contact opgenomen worden met Directie Oost van Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij, Postbus 554, 7400 AN Deventer, telefoon 0570-668888, telefax 0570-668866.
- Tot slot is het een misverstand dat het vóórkomen van vleermuizen de aanwezigheid van houtaantastende insecten uitsluit.

Beperken overlast door duiven

Zoals al staat aangegeven in het inspectierapport zou de duivenstand rond en op het gebouw drastisch ingeperkt moeten worden. Hieronder enkele aanwijzingen:

Preventieve maatregelen

Voer duiven niet. Hoe meer voer de duiven krijgen, hoe meer gelegenheid ze krijgen om zich voort te planten. Verder dienen alle aantrekkelijke rustplaatsen en nestgelegenheden onmogelijk ofwel ontoegankelijk gemaakt te worden. Dit vermindert ook voor zogenaamde "wedvluchtenduiven" de aantrekkelijkheid om te blijven en te nestelen. Verduister ruimtes die niet afgesloten kunnen worden. Hoe donkerder de ruimte hoe onaantrekkelijker duiven dit vinden.

Steken van eieren

Voorzover de nesten bereikbaar zijn het stelselmatig steken van eieren. Zodanig uitvoeren dat de duif niet merkt dat eieren gestoken zijn, anders worden nieuwe eieren gelegd.

Schietnetten

Een zeer goede maar tijdrovende methode; er dient voorgevoerd te worden; soms negatieve reacties van het publiek.

Vangkooien

Hiervan wordt vaak gezegd dat deze weinig effectief zijn. Onze ervaring bewijst het tegendeel, veel kerken/torens zijn op deze wijze van een grote duivenpopulatie afgeholpen. Ook hier moet voorgevoerd worden. Om effectief te zijn, is een constante en langdurige behandeling vereist.

Afschieten

Dit levert felle reacties op bij het publiek. Het mag alleen met goed geoefend personeel op basis van een speciale vergunning. Wordt in het algemeen sterk afgeraden.

Steriliseren

Dit is een goede en effectieve methode met behulp van anti-conceptiepillen. Omdat de werkingsduur slechts circa 5 - 6 maanden bedraagt is het een langdurig en tijdrovend karwei.

Effectieve voorzieningen

Om het gebouw en met name de kap- en torenruimten te vrijwaren van hinder en schade veroorzakende vogels zoals kraaien, duiven en spreeuwen, zijn een aantal effectieve voorzieningen te treffen, die hieronder verder worden uitgewerkt.

Uitgazen

Hierbij kan gedacht worden aan:

- het uitgazen van openingen in luikjes van dakkapellen; zorg dat vleermuizen binnen kunnen komen.
- de loden monnikskappen in leien daken.
- spleten in (trap)torens, voorzover ze al niet met glas zijn dichtgezet.

Uitgazen kan alleen op die plaatsen waar geen brede randen overblijven, waarop vogels kunnen nestelen of zitten en waar geen demontage is vereist voor het plegen

van periodiek onderhoud zoals bij galmborden. Ventilatiespleten aan de dakvoet die niet groter zijn dan 5 cm behoeven niet te worden uitgegast. Door deze spleten blijft een kap toch toegankelijk voor vleermuizen.

Kortelinggaten

- Kortelinggaten zijn tientallen openingen waardoor kraaien, duiven en spreeuwen in een kap kunnen komen. Dit is gemakkelijk te voorkomen door het vervaardigen van zogenaamde blokken.
- Deze blokken kunnen gemakkelijk in de gaten worden geschoven. Zonodig kan op een kortelinggat een uilenkast worden aangesloten in overleg met bijvoorbeeld vogelwerkgroepen.

Horren of roosters

- Deze worden steeds daar geplaatst waar bij dikke muren te brede stroken overblijven bij gewoon afgazen en waar demontage is vereist in verband met onderhoudswerk. Dit geldt onder andere bij galmborden.
- De horren dienen in spleten en muuropeningen steeds zo ver mogelijk naar buiten te worden geplaatst, zodat geen of nauwelijks randen overblijven, waarop vogels kunnen zitten of nestelen.
- Vooral bij galmborden is het erg belangrijk uitneembare horren of roosters aan te brengen. Het verdient aanbeveling de horren tussen de galmborden haaks op de borden in muurpennen te hangen. Hierbij moet worden gezorgd dat het raamwerk onder 2 à 2,5 cm los blijft van het galmbord, in verband met vocht en inrotting, maar ook als toegang voor vleermuizen.
- Het raamwerk tussen het onderste galmbord en muurwerk zover mogelijk naar voren plaatsen, zonder dat dit esthetisch onaanvaardbaar wordt. Een schets is verkrijgbaar bij de Monumentenwacht.
- Geen horren plaatsen binnen tegen de muur. Bij de aansluiting met de galmborden ontstaan dan weer mogelijkheden voor rustplaatsen voor duiven. Tevens ontstaat veel vervuiling van de klokkenzolder door duiven.

Kunststof-gaas

- In bepaalde gevallen kan dit soelaas bieden om duiven van bepaalde plaatsen te weren zoals snel verstopte zakgoten en vergaarbakken. Veel duiven zitten graag in het traceerwerk van grote kerkraden of nissen.
- Door het spannen van fijn zwart polypropyleengas op koperen of r.v.s. pennen voor het traceerwerk kan dit worden voorkomen. Wel moet goed worden beseft dat dit steeds tot gevolg heeft dat de populatie zich naar andere delen van het gebouw verplaatst of kan verplaatsen.
- Het esthetisch aanzien wordt er nauwelijks door geschaad omdat het vooral bij hoge ramen, nauwelijks zichtbaar is.

Roestvast-stalen draden

- Een regelmatig toegepaste constructie bij afzaten van vensters, is het spannen van r.v.s. draden met behulp van r.v.s. veertjes, vastgezet op koperen of r.v.s. pennen.
- Het spannen van nylondraden is een andere mogelijkheid, maar deze verwerken vrij snel. Ook worden vaak draden gespannen op de neuslijst van goten, waarbij de pennen door de gootbekleding in het hout worden geslagen. Dit heeft lekkages en inrotting tot gevolg. Alleen het opsolderen van de pennen is toegestaan.
- Overigens is het treffen van dit soort voorzieningen alleen zinvol als de duiven ook worden weggevangen. Anders betekent het slechts het verplaatsen van de problemen.

Hinderlijke en niet effectieve voorzieningen op en aan gebouwen

Verende pasta's

Verende pasta's hebben een beperkte levensduur van 2 à 3 jaar, waarna het niet meer werkzaam is. Het wordt aangebracht op alle roest- en nestelplaatsen en alle potentiële uitwijkplaatsen. Ervaring schijnt te leren dat duiven na verloop het gebouw mijden en als dit gedragspatroon doorbroken is, het gebouw jarenlang van duiven vrij blijft. De praktijkervaring is echter negatief. Het wordt snel hard en geeft een smerig aanzien. Verende pasta's moeten dus sterk afgeraden worden.

Perspex-piramides

Dit zijn kleine doorzichtige perspex-piramides die op roest en nestelplaatsen bevestigd worden. Geclaimd wordt dat vogels niet alleen door hun vlijmscherpe puntjes worden afgeschrikt maar ook door hun prismawerking. Uit de praktijk van de monumentenwachters is noch van afschrikkende werking van de puntjes, noch van optische onzekerheid iets gebleken. Door verkeerde bevestiging zoals het lijmen ervan kunnen piramides naar beneden vallen en gevaarlijke situaties opleveren.

R.v.s.-naalden op strips

R.v.s. naalden op al dan niet scharnierende strips komen in diverse vormen voor. De strips kunnen met speciale r.v.s. klemmen worden vastgezet of ook wel worden vastgelijmd. In verband met het esthetisch aanzien kunnen deze lang niet overal worden gebruikt! Een zeer beperkte toepassing is denkbaar in de holttes van hoge raamtraceringen, spleten van traptorens en diep liggende galmgaten, waarin deelruitjes of traceringen staan. Op nokken, kepers en randen van goten moet het zonder meer worden afgewezen.

Glasplaten

Om het rusten van duiven tegen te gaan worden op galmborden nog steeds glasplaten aangetroffen die door minieme pennetjes of haakjes op z'n plaats wordt gehouden. Levensgevaarlijk. Indien mogelijk verwijderen en uitgazen op de eerder beschreven wijze.

Wegvangen van duiven door middel van vangkooien

Door de duivenmest en kadavers raken de goten en hemelwaterafvoeren verstopt en door de hoge zuurgraad van de mest worden lood, koper en zink versneld aangetast. De onderhoudskosten worden hierdoor sterk vergroot. Uit onze ervaring blijkt dat het wegvangen met kooien goede resultaten geeft. De kooien kunnen aansluitend achter een luik van een dakkapel worden aangebracht of met behulp van eenvoudige opvouwbare vangkooi in de goot worden weggevangen, zie informatie aan de ommezijde. Men dient voor alles te voorkomen dat de duiven het gebouw binnenvliegen en daar de kappen vervuilen en dan niet of nauwelijks worden weggevangen.

Voer-instructie

Hieronder volgt een korte voer-instructie:

1. Het op vaste tijdstippen "pre-baiten" (voorvoeren) gedurende een aantal dagen (bijv. vijf) om de duiven aan de vaste voederplaats(en) en voedingstijdstippen te laten wennen.
2. Eventueel het vooraf verwijderen van aantrekkelijk alternatief keuzevoedsel uit de onmiddellijke omgeving van het gebouw.
3. Het aanvragen van een ontheffing ex artikel 54 van de Jachtwet bij de Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw en Visserij, 's Gravenhage telefoon 070-792920.
4. Het dagelijks controleren van de vangkooi(en) en het verwijderen van de gevangen exemplaren.
5. Het inmanden van geringde exemplaren en het verwittigen van de Nederlandse Postduivenorganisatie te Utrecht, met vermelding van de ringnummers, telefoon 030-3144920.

Indien dit wegvangen zorgvuldig en frequent plaatsvindt eventueel in combinatie met toepassing van zogenaamde chemo-sterilantia, dan zal de populatie na verloop van tijd in belangrijke mate gedecimeerd, ofwel geheel weggevangen kunnen worden. Om eventuele reacties van het publiek te voorkomen dient een en ander niet zichtbaar en zonder er veel ruchtbaarheid aan te geven uitgevoerd te worden.

*Duivenvang-
kooi*

Een van de meest humane manieren om een duivenoverlast te bestrijden, is het wegvangen van de duiven door middel van een vangkooi. Riwa b.v uit Breda levert een onderhoudsarm inklapbaar model, dat door het gebruik van aluminium hoeklijp licht in gewicht is.

*Gebruiks-
aanwijzing*

- De vangkooi kan het best gebruikt worden op platte daken, balkons en afgesloten terreinen e.d.
- Het best kan de kooi enkele dagen afgesloten op de bestemde plaats worden gezet met wat voer er omheen en op de aanvliegplaat gestrooid. Daar de kooi openen en voer in de kooi strooien.
- De geplaatste kooien moeten dagelijks gecontroleerd en geleegd worden.